

พิธีกรรมการสืบทอดครูหมอตายายโนรา ของประชาชน

ในตำบลละอาย อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE CEREMONY FOR THE INHERITMENT OF THE NOHRS TEACHERS AND GRANDMOTHERS IN LA AI SUBDISTRICT, CHAWAGN DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระเกรียงไกร โสภณจิตโต (บาล جای)*, ดิเรก นุ่นกล้า, กันตภณ หนูทองแก้ว

PhraKriangkrai SophonChitto (Baljai)*, Direk Nunklam, Kantaphon Nuthongkaew

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Social Development Branch, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Thailand

*Corresponding author Email: Gorekate2542@Gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อและคุณค่าของพิธีกรรมครูหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาพิธีกรรมครูหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อศึกษาการสืบทอดครูหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พิธีกรรม "ครูหมอตายายโนรา" ในตำบลละอาย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งซึ่งหยั่งรากในความเชื่อเรื่องวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของบรรพบุรุษที่คอยปกป้องรักษาผู้มีเชื้อสายโนรา แบ่งเป็น ครูหมอโนรา (เช่น ตาพรานบุญ) และ ครูหมอตายาย ผู้ล่วงลับที่ยังคงมีพลังบันดาลทั้งคุณและโทษ ความเชื่อนี้ผนวกกับไสยศาสตร์ 3 ประการ ได้แก่ การรักษาอาการเจ็บป่วย (การเหยียบเสน), การติดต่อกับบรรพบุรุษผ่านร่างทรง, และ การแก้บน พิธีกรรมเหล่านี้มีคุณค่ามหาศาล และยังเป็นการแสดงความเคารพต่อครูหมอโนราและบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ซึ่งเชื่อว่าเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตลูกหลาน ทั้งในด้านการปกป้องรักษาและการให้คุณให้โทษ พิธีกรรมที่หลากหลายในตำบลละอาย เช่น การทรงครูหมอ, การตัดเหมราย, และการดูดวง/ดูเกน ความเชื่อมั่นและความเคารพที่ประชาชนมีต่อครูหมอตายายโนราในฐานะผู้ให้การช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองในชีวิตประจำวัน การสืบทอดภูมิปัญญานี้มีสองลักษณะเด่นคือ การสืบทอดในระบบเครือญาติสายโลหิต จากนายโรงแสู่ลูกหลาน และ การสืบทอดพิธีกรรม ที่เน้นลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: การสืบทอดความเชื่อ, ครูหมอตายายโนรา, พิธีกรรม

Abstract

This research aims to explore the beliefs, values, and practices of the Nora Grandmother and Grandfather Doctor rituals among the people of La-ai Sub-district, Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province, and to study how these traditions are inherited. The "Nora Grandmother and Grandfather Doctor" rituals in La-ai are a profound cultural heritage rooted in the belief that sacred ancestral spirits safeguard Nora descendants. These spirits are categorized into Kru Mor Nora, powerful figures like Ta Phran Boon, and general Grandma's Doctor, who are deceased ancestors still capable of bestowing blessings or inflicting harm. This core belief is intertwined with three key supernatural practices: healing physical ailments (stepping on sen) communicating with ancestors through mediums, and making vows. These rituals hold immense value, demonstrating deep respect for both Kru Mor Nora and other departed ancestors, who are revered as influential sacred beings providing protection and consequences for their descendants. Diverse rituals are practiced in La-ai, including spirit possession, "tat hmuey" (to remove curses), and fortune-telling/divination Horoscope/Dukgen all reflecting the community's strong faith and reverence for Kru Mor Ta Yai Nora as daily protectors and helpers. The inheritance of this wisdom occurs primarily through two methods: a kinship-based system where knowledge is passed from Nora masters ("nai rong") to their bloodline descendants, and the transmission of ritual procedures, emphasizing the precise steps for performing various ceremonies, which continue to be practiced today.

Keywords: Inheritance of Beliefs, Nora Teachers, Rituals

บทนำ

ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และพิธีกรรมตามคติความเชื่อดั้งเดิมที่ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม พิธีกรรม ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมตกทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่เป็นประเพณี พิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในทางศาสนาและความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่ามีอยู่เหนือธรรมชาติการประกอบพิธีกรรมเป็นการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์การของคนรุ่นก่อน ให้แก่เพื่อนมนุษย์และคนรุ่นต่อมา โดยได้มีการหาวิธีการที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดที่จะสื่อการประกอบประเพณี พิธีกรรมตามความเชื่อของชาวไทย มีปรากฏอยู่ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กันในรอบปีและชาวบ้านในแต่ละชุมชนก็ได้ถือปฏิบัติซ้ำ ๆ กันเมื่อถึงเวลาที่เคยประกอบพิธีกรรมในรอบปีที่ผ่านมา (กฤษณาสี ไวยะวงษ์, 2554) ครูหมอนโนรา คือบรรพบุรุษของโนรา บางที่จะเรียกว่า “ครูหมอตายาย” คือโนราจะนับถือครูหมอนหรือครูโนรา และนับถือบรรพบุรุษของตน ซึ่งเรียกว่า “ตายาย” คนทางภาคใต้ส่วนใหญ่มีตายายเป็นโนรา เพราะสมัยก่อนนิยมโนรากันมาก คนดี คนเก่ง ต้องสามารถรำโนราได้ ผู้ที่รำโนราถือว่าโนรามีครูแรง ใครทำผิดจารีต หรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่เหมาะสม ไม่ควร ก็จะถูกครูหมอนกระทำให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา เวลาได้รับความทุกข์ยากต่าง ๆ ก็จะบนครูหมอน

ให้พ้นจากความทุกข์ยาก หรือลูกหลานตายายโนราบางคนก็เจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ ทำการรักษาด้วยหมอหลวงแล้วแต่ก็ยังไม่หายจากอาการป่วย ก็จะเชื่อเชิญครูหมอโนราเข้าประทับทรงเพื่อถามถึงสาเหตุของอาการป่วย และวิธีการรักษา และเมื่อพ้นจากความทุกข์ยากแล้วก็จะแก้บนด้วยการเล่นโนรา โรงครู หรือแก้บนด้วยการถวายหัวหมู เป็นต้น (พรรัตน์ ดำรุง, 2563)

ตำบลละอาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองเป็น 17 หมู่บ้านประกอบด้วย หมู่ 1 นาควพัฒนา หมู่ 2 บ้านมะปรางงาม หมู่ 3 บ้านเศลาใต้ หมู่ 4 บ้านกลาง หมู่ 5 บ้านนาพลาย หมู่ 6 บ้านคลองเพลงใหม่ หมู่ 7 บ้านโคกยาง หมู่ 8 บ้านทอนวังปราง หมู่ 9 บ้านปลายพุก หมู่ 10 บ้านสวนอาย หมู่ 11 บ้านควนแจ้ง หมู่ 12 บ้านปรายระแนะ หมู่ 13 บ้านหนองใหญ่ หมู่ 14 ป่าสงวน หมู่ 15 บ้านยางยวนพัฒนา หมู่ 16 บ้านห้วยกิ่งทอง หมู่ 17 บ้านป่าพาด มีประชาชนอาศัยอยู่มากกว่า 2,450 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากร 11,518 คน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและเป็นผู้รับการสืบทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมครูหมอโนราและความเชื่อครูหมอตายายโนรา เป็นสิ่งที่มีพลังอำนาจมาก มีฤทธิ์ทั้งให้คุณและโทษแก่ลูกหลาน สามารถติดต่อกับลูกหลานได้ โดยผ่านร่างกายของลูกหลานคนนั้น ถ้าลูกหลานประพฤติชั่วตายเป็นจะดลบันดาลให้พบแต่สิ่งดี ๆ แต่ถ้าประพฤติชั่วไม่ได้ออกนอกกลุ่มนอกทาง เช่น คบชู้ผิดลูกผิดเมียเขา หรือมีนิสัยลักขโมย จะมีโทษให้เห็นอย่างแน่นอน ลูกหลานคนนั้นก็จะมีการผิดปรกติขึ้นมาร่างกาย "ครูหมออย่าง" เป็นต้น (กศน.ตำบลละอาย, 2568)

จากความเป็นมาดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมการสืบทอดครูหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นประโยชน์และคุณค่าส่งต่อลูกหลานประชาชนในการศึกษาหลักความเชื่อและพิธีกรรมครูหมอตายายโนรา โดยจะศึกษาข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร และองค์ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อด้านครูหมอโนราและครูหมอตายาย ซึ่งถือเป็น เอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อธำรงไว้ซึ่ง มรดกทางวัฒนธรรม อันล้ำค่าที่สืบทอดจากรุ่นปู่ย่าตายายสู่รุ่นลูกหลานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อและคุณค่าของพิธีกรรมครูหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาพิธีกรรมครูหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาการสืบทอดครูหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้เป็นโนราใหญ่ 4 คน กลุ่มผู้มีความรู้ด้านครุหมอตายายโนรา 8 คน กลุ่มผู้มีความเชื่อครุหมอตายายโนรา 8 รูป กลุ่มผู้เป็นร่างทรงครุหมอตายายโนรา 6 คน พระสงฆ์ผู้มีความรู้เรื่องด้านโนรา 4 รูป รวมจำนวน 30 คน สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

3. ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ซ้ำกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ตรงต่อประเด็นเรื่องพิธีกรรมการสืบทอดครุหมอตายายโนรา สามารถแสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ	คุณสมบัติ/ตำแหน่ง
1. พระวัชรพุทธิบัณฑิต, รศ.ดร.	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร
2. ผศ.ดร.ดิเรก นุ่นกล้า	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
3. พระปลัดจรัส ชาติสาโร	เจ้าคณะตำบลนาตาหานโพธิ์
4. ผศ.สุพัฒน์ นาคเสน	อาจารย์ประจำหลักสูตรนาฏศิลป์ศึกษา
5. ผศ.ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
6. ดร.วงษ์ศิริ เรืองศรี	นักวิชาการอิสระ / ที่ปรึกษา/นักวิชาการ
7. ดร.ชนัญชิตา ทิพย์ญาณ	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
8. นายเจษฎาพร เพ็งจันทร์	โนราภคย์ บัณฑิตศิลป์
9. นายหทัย วฒนนานนท์	โนราไข่ม้วน เรื่องจรัสศรี
รวมทั้งสิ้น	9 รูป/คน

4. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อความสอดคล้องกับงานวิจัยตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้วนำมาวิเคราะห์ในเชิงวิชาการ

4.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พิธีกรรมการสืบทอดครุหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพิธีกรรมการสืบทอดครุหมอตายายมโนราห์ของประชาชนในตำบลละอาย อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

4.5 นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้องของผู้วิจัย

4.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1.2 ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกร่างขึ้นมาไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้เป็นโนราใหญ่ กลุ่มคนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ด้านครุหมอตายายโนรา กลุ่มชาวบ้านที่มีความเชื่อครุหมอตายายโนรา กลุ่มคนที่เป็นร่างทรงครุหมอตายายโนรา และพระสงฆ์ที่มีความรู้เรื่องด้านโนรา

5.1.3 ผู้วิจัยนำคำตอบและได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์ รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง ด้านเนื้อหาเพื่อความสละสลวยมากยิ่งขึ้น และนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

5.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเสนอผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาพิธีกรรมการสืบทอดครุหมอตายายโนราห์ของประชาชนชนในต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปจัดทำเป็นบทสรุปวิเคราะห์งานวิจัยพิธีกรรมการสืบทอดครุหมอตายายโนราห์ของประชาชนชนใน โดยผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับผู้ทรงคุณวุฒิ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับเนื้อหา

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) คือ รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ พร้อมทั้งเรียบเรียงให้มีความถูกต้องรัดกุมเข้าใจง่าย

ผลการวิจัย

1. ความเชื่อและคุณค่าพิธีกรรมครุหมอตายายโนรา ในพื้นที่นี้ ผู้คนมีความเชื่ออย่างลึกซึ้งว่าครุหมอตายายโนราคือวิญญาณบรรพบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาผู้มีเชื้อสายโนรา โดยแบ่งเป็นครุหมอนโนราผู้มีอำนาจในการและครุหมอตายายผู้มีพลังบันดาลคุณโทษ การสื่อสารกับครุหมอตายายโนราเชื่อว่าเกิดขึ้นได้ผ่านความฝันและการรับรู้

เหตุการณ์ล่วงหน้า ซึ่งนำมาสู่ความมั่นคงทางจิตใจและการดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรม พิธีกรรมนี้ไม่เพียงแต่เป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สวยงาม แต่ยังให้คุณค่าและความเคารพต่อบรรพบุรุษ ส่งเสริมสุขภาพจิตใจ ร่างกาย สุนทรียศาสตร์ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านจิตใจ คุณค่าด้านสุนทรีย คุณค่าด้านการศึกษาและภูมิปัญญา คุณค่าด้านเอกลักษณ์ และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การเคารพและสืบทอดพิธีกรรมครุหมอตายายโนราจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นสิริมงคลในชีวิต เปรียบเสมือน เงามกับตัว การทำพิธีหรือบนบาน การสื่อสารกับครุหมอตายาย การปฏิบัติตามศีลธรรม

2. พิธีกรรมครุหมอตายายโนรา หรือโนราโรงครู ถือเป็นพิธีสำคัญในตำบลละอายและพื้นที่ใกล้เคียง จัดขึ้นเพื่อบูชา แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยเฉพาะครุหมอและตายายโนรา รวมถึงใช้ในการแก้บน แก้เหมรย ครอบครู และรักษาโรคตามความเชื่อ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นปัจจุบันกับบรรพบุรุษ ถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยมผ่านครอบครัวและชุมชน โดยมีการจัดพิธีไหว้ครูประจำปี หรือทุก 3 ปี ซึ่งกำหนดช่วงเวลาในเดือนต่างๆ ตามความสะดวกและข้อตกลงของลูกหลานกับครุหมอตายาย เครื่องเซ่นไหว้มีความหลากหลาย เช่น ถ้วยขวัญ ถ้วยหมับ มะพร้าวอ่อน เหล้า และเครื่องบูชาอื่น ๆ ตามที่บนบานไว้ พิธีกรรมนี้มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนในด้านความเชื่อ ประเพณี และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การวิจัยในพื้นที่ใกล้เคียงยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู เพื่อเป็นคู่มือแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ลดปัญหาในการค้นหาผู้รู้ ลดค่าใช้จ่าย และลดผลกระทบทางสุขภาพจากการไม่ทราบแนวทางการปฏิบัติตามความเชื่อ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างลูกหลานกับบรรพบุรุษ ถ่ายทอดความเชื่อ ระบบความคิด และค่านิยม สะท้อนอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของภาคใต้ ผ่านพิธีกรรม ศิลปะ และความศรัทธา

3. การสืบทอดพิธีกรรมครุหมอโนรา ในตำบลละอายสืบทอดผ่านสองช่องทางหลักคือ ระบบเครือญาติ ซึ่งนายโรงจะถ่ายทอดความรู้และฝึกฝน ให้แก่ลูกหลานตั้งแต่เยาว์วัย ให้สามารถปฏิบัติพิธีกรรมและไหว้ครูได้ด้วยตนเอง และระบบครูสู่ศิษย์ ซึ่งผู้สนใจจะยกขันฝักตัวเรียนรู้พิธีกรรมจากครูโนราโดยไม่จำกัดสายเลือด ทั้งสองระบบเน้นย้ำความสำคัญของการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง การแยกแยะหน้าที่ในการประกอบพิธี และการปรึกษาผู้รู้เมื่อจำเป็น เพื่อให้การสืบทอดเป็นไปอย่างถูกต้องและรักษาพิธีกรรมให้คงอยู่ต่อไป และจิตวิญญาณของชุมชนให้คงอยู่สืบไป ส่งผ่านจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นการสืบทอดพิธีกรรมอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ความเชื่อและคุณค่าของพิธีกรรมครุหมอตายายโนราของประชาชนใน ตำบลละอาย อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ด้านความเชื่อ เป็นบรรพบุรุษของเราที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาผู้มีเชื้อสายโนรา (สุนันส เกษแก้ว, 2564) และแบ่งเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้ 1. ครุหมอโนรา คือ เป็นวิญญาณของบรรพบุรุษหรือครูผู้มีอำนาจสูงในวงการโนรา เช่น ตาพรานบุญ, แม่แขนอ่อน, เป็นต้น 2. ครุหมอตายาย เช่น บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว (เชียรชัย อิศรเดช, 2552) ซึ่งยังคงมีพลังและสามารถบันดาลทั้งคุณและโทษแก่ลูกหลาน และจะช่วยให้ได้รับความคุ้มครองและโชคดีความเชื่อเรื่องนี้จริง ๆ ก็เปรียบเสมือน เงามกับตัวและยังมีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ 3 ประการ ได้แก่ การรักษาอาการเจ็บป่วย (การเหยียบเสน), การติดต่อกับบรรพบุรุษผ่านร่างทรง (ทั้ง

ผู้มีเชื้อสายและผู้สมัครใจ), และการแก้บนเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการหรือเมื่อถูกลงโทษจากครุหมอนโนรา (รื่นฤทัย รอดสุวรรณ และเอกพงษ์ คงฉาย, 2564) และคุณค่า พิธีกรรมนี้เป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สวยงามและดึงดูดใจทั้งยังให้คุณค่าและความเคารพต่อครุหมอนโนราและบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ซึ่งเชื่อว่าเป็นวิญญูณศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อลูกหลาน ทั้งในด้านการปกป้องรักษาและการให้คุณให้โทษ นอกจากนี้ พิธีกรรมดังกล่าวยังมีคุณค่าในหลากหลายมิติ เช่น ด้านร่างกาย จิตใจ สุนทรียศาสตร์ จริยศาสตร์ และวรรณศิลป์

2. พิธีกรรมครุหมอนตายโนราของประชาชนชนใน ตำบลละอาย อำเภอนาง จังหัดนครศรีธรรมราช

ด้านพิธีกรรม ในตำบลละอาย อำเภอนาง จังหัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีการประกอบพิธีกรรมหลากหลายรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในครุหมอนตายโนรา ได้แก่ พิธีกรรมรักษาความเจ็บป่วยทางกาย, พิธีกรรมทรงครุหมอนเพื่อติดต่อบรรพบุรุษ, พิธีกรรมแก้บนเมื่อสมปรารถนา, พิธีกรรมแก้เหมรย/ตัดเหมรยเมื่อได้ตามต้องการโดยมีนายหมูนเป็นผู้ประกอบพิธี, และพิธีกรรมดูดวง/ดูเกนเพื่อตรวจสอบการถูกคุณไสย (เสริมศักดิ์ ขุนพล, 2557) พิธีกรรมเหล่านี้แสดงถึงความเชื่อมั่นและความเคารพที่ประชาชนมีต่อครุหมอนตายโนราในฐานะผู้ให้การช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองในชีวิตประจำวัน (เจตนา อินยรัตน์ และวรรณกร พลพิชัย, 2564)

3. การสืบทอดครุหมอนตายโนราของประชาชนชนใน ตำบลละอาย อำเภอนาง จังหัดนครศรีธรรมราช

ด้านการสืบทอด รูปแบบการสืบทอดครุหมอนตายโนราในตำบลละอาย อำเภอนาง จังหัดนครศรีธรรมราช มีสองลักษณะเด่นคือ การสืบทอดในระบบเครือญาติหรือสิทธิ์ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาและความเชื่อจากนายโรงผู้มีเชื้อสายโนราสู่ลูกหลานตั้งแต่เยาว์วัย (สุรเชษฐ์ สุทาพรศิลป์, 2568) และการสืบทอดพิธีกรรม ซึ่งเน้นการถ่ายทอดลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ (เมธิกา พ่วงแสง, 2562) ที่เป็นผลมาจากความเชื่อ โดยในปัจจุบันยังคงมีการสืบทอดและปฏิบัติพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การรักษาอาการเจ็บป่วย (ปริยารัตน์ เชาวลิขิตประพันธ์, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “พิธีกรรมและการสืบทอดครุหมอนตายโนราของประชาชนชนใน ตำบลละอาย อำเภอนาง จังหัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยคือ **KRIANGKRAIN MODEL** ซึ่งเกิดจากผลการวิจัยเรื่องพิธีกรรมการสืบทอดครุหมอนตายโนรา ตามแผนภาพที่แสดงไว้ดังนี้

ภาพที่ 2 อธิบายองค์ความรู้ของพิธีกรรมการสืบทอดครุหมอนตายโนรา

อนุรักษ คือหลักสำคัญหรือปัจจัยสำคัญในการศึกษาเรื่องนี้ และสิ่งที่มีทำให้มีความน่าสนใจอีก 3 ประการในการวิจัยเรื่องนี้เป็น

1. เป็นความเชื่อความศรัทธา
2. เป็นมรดกทางวัฒนธรรม
3. เป็นมรดกทางภูมิปัญญา

KRIANGKRAINA MODEL แบ่งได้ดังนี้

1. K = Knowledge	องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและมรดกทางศิลปะของโนรา
2. R = Ritual	พิธีกรรมหรือขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมา
3. A = Aesthetics	ความงามและคุณค่าทางศิลปะ
4. I = Inheritance	การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม
5. N = Nora	ศิลปะการแสดงโนราของไทย
6. G = Generation	รุ่นหรือช่วงวัยที่สืบทอดวัฒนธรรม
7. K = Krumonora	ครูมโนราห์ ผู้สืบทอดและถ่ายทอดความรู้
8. R = Recovery	การฟื้นฟูและอนุรักษมรดกทางศิลปะ
9. A = Ancestor	บรรพบุรุษ ผู้เป็นรากฐานของวัฒนธรรม
10. I = Identity	อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
11. N = Number	จำนวนหรือความต่อเนื่องของผู้สืบทอด
12. A = Action	การลงมือปฏิบัติและสืบสานวัฒนธรรม

การนำหลักธรรมมาบูรณาการในงานวิจัย

เบญจศีล คือ การถือศีลเป็นสัจจะ อยู่ในศีล ถ้าหากเปรียบกับทางโลกคือการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดและไปไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมยของเขา เว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดโกหกพูดปด เว้นจากของมีนเมาหรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ

เบญจธรรม คือ การยึดหลักธรรมคำสอน มีความเมตตา เช่น มีความรัก มีความปรารถนา ประกอบอาชีพที่สุจริต สรรวมในกายวาจา พูดแต่ความเป็นจริงไม่โกหก มีสติรู้ตัวอยู่เสมอ

สรุปและข้อเสนอแนะ

พิธีกรรม "ครูหมอตายายโนรา" ในตำบลละอาย อำเภอนาหวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่สะท้อนความเชื่อในการบูชาบรรพบุรุษ โดยแบ่งครูหมอเป็นครูหมอนโนราผู้มีอำนาจและครูหมอตายายผู้คุ้มครองลูกหลาน พิธีกรรมที่หลากหลาย เช่น การเหยียบเส้นเพื่อรักษาอาการป่วย การติดต่อบรรพบุรุษผ่านร่างทรง การแก้บน การทรงครู และการดูดวง ล้วนมีคุณค่าทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม และเป็นการแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษที่เชื่อว่ามียุติพลต่อชีวิต การสืบทอดภูมิปัญญานี้ยังคงดำเนินอยู่ในระบบเครือญาติและชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของครูหมอตายายโนราในการเป็นผู้ปกป้องและช่วยเหลือชาวตำบลละอายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ภูมิปัญญานี้คงอยู่และยั่งยืน ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กร

บริหารส่วนตำบลผ่านการจัดทำ นโยบายและงบประมาณ ที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้และทักษะ ทั้งในส่วนของพิธีกรรมและความเชื่อ และศิลปะการแสดง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบเครือญาติและชุมชน เพื่อ ป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ หรือสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและส่งเสริมคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมของพิธีกรรมครุหมอตายายโนรา ในฐานะเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและภาคภูมิใจของคนในชุมชนและสังคมวง กว้างผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม การแสดง หรือสื่อต่างๆ ตลอดจนส่งเสริม การศึกษาและวิจัย อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับ ความเชื่อและพิธีกรรมโนราเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นระบบสำหรับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาต่อไป การ อนุรักษ์และสืบทอดโนรา ควรดำเนินการผ่านการ จัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์โนราในชุมชน เพื่อรวบรวมผู้สนใจ ในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ฝึกฝน และแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเชิญครุหมอตายายโนราอาวุโสมาเป็นทีปรีक्षा นอกจากนี้ ยัง เสนอให้มีการ บันทึกและจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ เกี่ยวกับโนรา โดยสำรวจ รวบรวม และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติ ความเชื่อ พิธีกรรม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในตำบลละอาย เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและ สืบทอด รวมถึงการส่งเสริม การประยุกต์ใช้โนราในการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ เช่น ผลิตภัณฑ์ทาง วัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการรักษาคุณค่าดั้งเดิมของ โนรา เพื่อให้การศึกษาและส่งเสริมครุหมอตายายโนราในตำบลละอายมีความครอบคลุมและยั่งยืนยิ่งขึ้น ในครั้ง ต่อไปควรเน้นการสร้าง ความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานภายนอกอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชุมชนเป็นผู้จัดการหลัก เพื่อสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการ จัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจและถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น การใช้ เทคโนโลยีในการบันทึกและเผยแพร่ ข้อมูล ให้เข้าถึงคนได้กว้างขวางขึ้น และการสร้าง เครือข่ายกับชุมชนอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมสร้าง ความเข้มแข็งร่วมกัน โดยเสนอหัวข้อในครั้งต่อไปในการวิจัยคือ "การปรับตัวและการผสมผสานของพิธีกรรมครุ หมอตายายโนรากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ในการส่งเสริมการสืบทอดครุหมอตายายโนรา"

เอกสารอ้างอิง

- กศน.ตำบลละอาย. (2568). ประวัติความเป็นมา. เรียกใช้เมื่อ 26 มีนาคม 2568 จาก <https://sites.google.com/dei.ac.th/la-ai/home>
- กฤษณสิทธิ์ ไชยยะวณิช. (2554). วัฒนธรรมความเชื่อที่เกื้อหนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เจตนา อินยะรัตน์ และวรรณกร พลพิชัย. (2564). ลักษณะพิธีกรรมและวิธีการสืบทอดความเชื่อครุหมอตายายโนราและ โนราโรงครูในตำบลปริง อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 14(2), 125-126.
- เอียรชัย อิศเรช. (2552). นโยบายสังคมของพิธีกรรมโนราโรงครู กรณีศึกษาบ้านบ่อแดง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียารัตน์ เชาวลิตรประพันธ์. (2565). ธรรมโนรา: การดำรงอยู่และการสืบทอดในบริบทของ บ้านปลายระไม อำเภอบึงนาราง รัฐคณาธิ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย. วารสารกึ่งวิชาการ, 43(1), 146-149.

- พรรัตน์ ดำรง. (2563). ศิลปะการร้องรำที่ผูกพันกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์เกษตรกรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- เมธิกา พ่วงแสง. (2562). การสืบทอดและการดำรงอยู่ของโนราโรงครูวัดท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. วารสารวิชาการและวิจัย, 4(1), 13-16.
- รีณทัย รอดสุวรรณ และเอกพงษ์ คงฉาง. (2564). เรื่องเล่าโนรากับการพัฒนาสื่อทางวัฒนธรรม. วารสารศิลปศาสตร์, 13(2), 186-200.
- สุนันส เกษแก้ว. (2564). การศึกษาความเป็นครูโนรา ธรรมเนียมนิยมรัตนกรณีศึกษาแนวคิดการถ่ายทอดโนราในสถาบันการศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรเชษฐ์ สุทาพรศิลป์. (7 มี.ค. 2568). ผู้เป็นโนราใหญ่. (พระเกรียงไกร โสภณจิตโต, ผู้สัมภาษณ์)
- เสริมศักดิ์ ขุนพล. (2557). การสืบทอดและอนุรักษ์พิธีกรรมโนราโรงครูคณะเทพชัย โสภณศิลป์และคณะจำเริญ ศ.พนมศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.